

Rukověť rozhodčího

soutěží KPDP v roce 2010/2011

(poznámka: Upravené nebo nové články oproti předchozí Rukověti rozhodčího jsou vyznačena tímto žlutým zvýrazněním. Zpracována pravidla debaty na plánovou tezi. V soutěžích DL se budou plánové teze debatovat od ročníku 2011/2012.)

Rukověť rozhodčího patří mezi hlavní dokumenty Debatního programu Karla Poppera organizovaného v ČR občanským sdružením Asociace debatních klubů (viz „Pravidla“).

Účelem Rukověti rozhodčího je blíže osvětlit některá ustanovení Pravidel soutěží KPDP. Rukověť je určena především rozhodčím, nicméně je nezbytné, aby s jejím obsahem byli seznámeni všichni účastníci programu, tedy i trenéři a debatéři.

Jednotlivé články Rukověti korespondují s Pravidly.

Obsah

- 1/ Úvodní ustanovení - výklad
- 2/ Forma debaty - výklad
- 3/ Pravidla debaty - výklad
- 4/ Hodnocení - výklad
- 5/ Bodové hodnocení

1. Úvodní ustanovení

Jak budeme dnes rozhodovat, tak se bude zítra debatovat! Rozhodčí není nepřítel! Nikdo není dokonalý!

Cílem programu KPDP je přitažlivým způsobem napomáhat rozvoji dovedností, schopností a znalostí účastníků.

Je i úkolem rozhodčího, aby debatování bylo skutečně přitažlivé a aby debatéři debatovali rádi a s chutí.

Rozhodčí je nestranný, avšak citlivý, objektivní, avšak přátelský, rozhodný, avšak uvážlivý a v neposlední řadě pochopitelně i znalý debatované problematiky. To vše proto, že jeho úkol v debatě je trojí:

- a/ pomoci navodit příjemnou pracovní atmosféru (přítel)
- b/ určit vítěze debaty (rozhodčí)
- c/ pomoci debatérům odstranit případné nedostatky (učitel)

2. Debata typu Karl Popper

Před začátkem každé debaty určí organizátor turnaje předsedu panelu rozhodčích. Ten zodpovídá za to, že debata proběhne v souladu s Etickým kodexem ADK a Pravidly debaty. V debatách DL kontroluje předseda panelu dodržování zákazu použití elektronických zařízení (s výjimkou stopek). Pokud debatér ani na výzvu s používáním elektronických zařízení nepřestane, je to důvodem ke kontumaci debaty pro závažné porušení pravidel.

Po debatě vyplní předseda panelu „Zápis z debaty“ a odevzdá jej do sčítací místnosti. (viz Pravidla 1.2.) Organizátor turnaje pak dle vyplněných Zápisů z debaty kontroluje, zda debatéři neporušili pravidla o účasti ve více týmech, a vyhodnocují výsledky týmu v rámci turnaje.

2.1. Role jednotlivých mluvčích

Neuvedení kritéria u návrhových tezí mluvčími A1, případně N1, budou rozhodčí považovat za chybnou strategii. Rovněž uvedení kritéria až později v debatě (u A2 a následujících mluvčích) je považována za chybnou strategii a rozhodčí k pozdě představenému kritériu nebude v rámci rozhodnutí přihlížet, ledaže obě strany v debatě toto pozdě přinesené kritérium pro danou debatu akceptují a učiní ho součástí debaty.

Předmětem plánové debaty je spor o řešení určitého problému, nikoli hodnotový spor. V plánové debatě proto kritérium nepřipadá v úvahu. Rovněž explicitní definice bude v řadě případů nadbytečná, předmět debaty se definuje vymezením řešeného problému.

V plánové debatě N1 pravidelně napadne afirmativní linii na více úrovních (bude např. tvrdit, že problém neexistuje, jeho afirmací uváděná příčina problém nezpůsobuje, plán problém neřeší, plán nevede k afirmací tvrzeným výhodám nebo má více nevýhod než výhod apod.). Negace rovněž vyvrátí afirmativní linii, pokud prokáže, že plán nefunguje. Legitimním vyvracením však není tvrzení, že plán nelze prosadit (schválit v příslušných orgánech). Rovněž není legitimním vyvracením tvrzení, že náklady plánu je vhodné investovat do řešení jiného problému. Vysoká nákladnost plánu (zejm. v porovnání s jeho přínosy) je však legitimní nevýhodou.

Pokud N2 či třetí mluvčí přednesou nové argumenty, rozhodčí nejenže tyto nebudou brát na vědomí, ale současně mluvčího postihnou za chybnou strategii.

2.3. Čas na přípravu, komunikace během debaty

Porušení pravidla o nepřípustnosti komunikace kouč-tým, respektive o nepřípustnosti hovoru mezi debatéry mimo času na přípravu rozhodčí postihují v rámci hodnocení strategie. V případě hrubého narušení zejména prvního z těchto ustanovení smí předseda panelu rozhodčích do debaty zasáhnout a zjednat okamžitou nápravu.

Není také přípustné komunikovat s mluvčím, který právě přednáší svou řeč - chybná strategie, komunikující nenaslouchá.

3. Pravidla debaty

3.1. Kritérium

viz též 2.1. Správně stanovené kritérium výrazně napomáhá struktuře debaty, dává jí řád a smysl. Správná strategie je u tezí návrhových bez kritéria nemyslitelná (viz též strategie).

Pokud debatér svou argumentací nebo některým z jednotlivých argumentů nesměruje k naplnění stanoveného kritéria, dopouští se nejen strategické, ale zejména závažné obsahové chyby. Rozhodčí může podle rozsahu této chyby a za předpokladu, že ji oponent rozezná a upozorní na ni, konstatovat, že představená linie nebyla prokázána. Pokud oponent tuto chybu sám nerozezná, dopouští se chyby ještě větší.

U plánové teze je uvedení kritéria zjevným nepochopením podstaty plánové debaty, což rozhodčí postihnou jako chybnou strategii.

3.2. Definice

Pokud je napadena definice Pravidlům vyhovující, rozhodčí toto budou chápat jako špatnou strategii a odpovídajícím způsobem sníží bodové hodnocení strategie.

V případě napadení definice budou rozhodčí očekávat:

- a/ konkrétní vysvětlení v čem a proč definice nevyhovuje,
- b/ definici opravenou,

c/ vysvětlení dopadu dané opravy na debatu (pouze se doporučuje jako vhodná strategie, není porušením Pravidel, pokud to debatér neudělá).

V plánové debatě postačí, jestliže negace prokáže, že afirmací vymezený problém zjevně nesouvisí s tezí (resp. z ní neplyne). V takovém případě rozhodčí přízná vítězství v debatě negaci.

Afirmativní definici smí napadnout pouze N1, negativní definici pouze A2. Jakékoliv další diskuse o definici, kromě napadení chybně opravené definice, jsou vadnou strategií a budou penalizovány. Třetí mluvčí se v rámci sumarizace problému dotknout mohou.

3.3. Dokazování

U některých tezích se může zdát hranice mezi faktickou a hodnotovou tezí velmi tenká. Například u teze: „Peníze přinášejí štěstí“, lze její formulaci považovat za tvrzení o stavu, který je, či není, tedy za tezi faktickou, na druhou stranu použití velmi subjektivně zabarveného slova „štěstí“ připomíná tezi hodnotovou. V takovém případě není pro určení typu teze důležité, zda je v ní obsaženo subjektivně zabarvené slovo, ale spíše jde o to, zda teze samotná obsahuje nějaký soud, zda provádí nějaké hodnocení skutečnosti, stavu, věci... V našem příkladu teze peníze jako takové nijak nehodnotí, pouze konstatuje, že k něčemu vedou, přispívají. Jde proto o tezi faktickou. Pokud by však teze tvrdila „peníze jsou špatné“, vyjadřovala by hodnotový soud o penězích a byla by tezí hodnotovou. V hodnotových tezích nejčastěji objevujeme hodnotové soudy jako „správný“, „špatný“, „spravedlivý“, „ospravedlnitelný“, „morální“, „neetický“ apod.. Vyvstanou-li přesto v debatě pochybnosti o typu dané teze, má se za to, že teze je faktická a rozhodčí ji jako takovou bude posuzovat.

3.4 Vítězství v debatě

Vítěz debaty je jasně dán Pravidly. Rozhodčí určí vítěze na základě přednesené argumentace. Obsah je tedy prioritní. Stane-li se, že v pomocném hodnocení (součet pomocných bodů za obsah, strategii a styl) vyjde rozhodčímu jako vítězný tým jiný než ten, který obhájil/prokázal platnost/neplatnost linie, dochází k situaci „low point win“ (= vítěz debaty dosáhne nižšího bodového zisku), ke které dojít může. Stále však platí, že vítězí tým, který na základě argumentů obhájil/prokázal platnost/neplatnost linie. Vítězství v debatě není dáno aritmetickým součtem obhájených/neobhájených argumentů. Nedojde-li ke zpochybnění afirmativní linie jako celku, ale jen její části, musí rozhodčí zvážit hodnotu, „váhu“ (viz Pravidla 4.1.) přednesených argumentů. Vítězem se potom stává ten tým, který obhájil/vyvrátil argumenty nejzávažnější z hlediska jejich „váhy“.

V plánové debatě není negace povinná napadnout všechny části logického řetězce – zcela stačí vyvrátit jen jedinou část. Vyvrácením části logického řetězce afirmativní linie se rozumí vyvrácení celé části jako takové (např. prokázání, že problém neexistuje, že plán nemůže fungovat apod.). V takovém případě logika afirmativní linie padá. Vážení argumentů přichází v úvahu u jednotlivých částí, zejména u výhod – afirmace udrží část své linie o výhodách, jestliže prokáže, že plán má více výhod než nevýhod, s přihlédnutím k jejich „váze“.

3.5. Vlastní linie negativní strany

Obecná praxe je, že negativní strana přichází se svojí linií. Nicméně nemusí.

3.6 Role důkazového materiálu podporujícího argumentaci

U všech použitých materiálů by debatěři měli automaticky uvádět základní bibliografické údaje. Pokud tak nečiní, mělo by se snížit hodnocení za obsah.

Žádat o důkaz věrohodnosti původu zdroje všeobecně známé skutečnosti je považováno za chybu strategie.

Data získaná pomocí veřejných počítačových sítí (např. Internet) jsou bez dalšího ověření a verifikace považována za nespolehlivá.

Rozhodčí budou ve svém hodnocení odrazovat od využívání bulvárních tiskovin.

Rozhodčí budou rovněž odrazovat od přinášení a předvádění (fyzickému) důkazového materiálu.

3.9. Nepřipravená debata

Předseda panelu rozhodčích zodpovídá za to, že nebude porušeno pravidlo o podobnosti podmínek na přípravu, pravidlo o nepřipustnosti přítomnosti jiné osoby mimo členů týmu během přípravy a pravidlo o povolených pomůckách. Porušení těchto pravidel je důvodem pro kontumaci debaty v neprospěch týmu, který je porušil.

4. Hodnocení

4.1. Obsah

Pokud je argument zjevně nesprávný, rozhodčí jej jako takový bude hodnotit. Takový argument tedy týmu mnoho prospěchu nepřinese. Na druhé straně se větší chyby dopouští ten tým, který na zjevně nesprávný argument neupozorní a nedoloží, v čem a proč je argument nesprávný.

Irelevantní tvrzení a) samo o sobě má nulovou výpovědní hodnotu, b) nedokazuje platnost teze, c) není nástrojem vyvracení. Takové tvrzení je prostě irrelevantní.

Rozhodčí se nesmí nechat ovlivnit vlastními předsudky/názory, ani svou specializovanou znalostí; rozhodčí musí být při posuzování nezávislý. Rozhodčí se podle vlastního svědomí v předstihu co možná nejlépe seznámí s problematikou teze.

4.2 Forma

V anglické části je třeba se vyvarovat bodových srážek za přízvuk a výslovnost. V české části je třeba kategorii formy věnovat zvláštní pozornost. V debatování jde i o pěstění jazyka. Společensky oděh je pochopitelně i rozhodčí.

4.3. Strategie

4.3.1. Struktura a rozvržení času

Rozhodčí si budou přísně všimnout, zda mluvčí využívají informací získaných v průběhu křížového výslechu.

4.3.1.a

Rozvržení času je pouze jedním z aspektů strategie. Mluvčí, jehož jediným hříchem je to, že mluví přes stanovený čas, pořád ještě může získat vysoký počet bodů za strategii - jestliže všechny ostatní aspekty strategie jsou výborné. Nebude to počet nejvyšší - penalizace být musí - ale stejně tak to nebude automaticky velice nízký počet bodů. Záleží na tom, jaké byly ostatní aspekty strategie. Velmi se rozmohl nešvar mluvit hrubě přes stanovený časový limit. Rozhodčí od tohoto nešvaru budou odrazovat pomocí nižšího hodnocení v oblasti strategie.

4.3.2. Určení priorit

Doporučuje se zaznamenávat si i pořadí, v jakém mluvčí reagují na jednotlivé argumenty (zda jsou schopni odhalit ty nejdůležitější) a orientačně čas jednotlivým argumentům věnovaný.

Je velice důležité, aby si rozhodčí uvědomovali rozdíl mezi strategií a obsahem. Představme si debatu, kde mluvčí napadne důležité argumenty, ale jeho argumentace je slabá. Takový mluvčí by měl dostat málo bodů za *obsah*, protože argumentace byla slabá. Na druhé straně by ovšem měl získat vysoký počet bodů za *strategii*, protože se správně zaměřil na důležité argumenty.

4.4. Křížový výslech

Rozhodčí nevstupuje do debaty s výjimkou zabránění fyzickému násilí.

5. Bodové hodnocení

Bodové hodnocení slouží jako dodatečné kritérium hodnocení debaty. Není faktorem, který by rozhodoval o vítězství v debatě, při shodných výsledcích během turnaje je však bodové hodnocení bráno v potaz jako další kritérium hodnocení. Nejvýznamnější funkcí bodového hodnocení je však individuální zpětná vazba.

Bodové hodnocení je výrazem subjektivního hodnocení jednotlivých mluvčích rozhodčími a při udělování bodů se doporučuje rozhodčím využívat tabulku hodnocení Ko-Ma. V jednotlivých kategoriích je rámcově vymezeno toto bodové hodnocení:

a/ obsah 40 - 20

b/ strategie 30 - 15

c/ forma 30 - 15

d/ křížový výsledek: otázky a odpovědi 10 – 1

Zásadně nepřipustné je hodnocení výkonu debatéra méně než 50 nebo více než 100 body (v součtu kategorií a/ až c/).

5.1. Konzultace rozhodčích

V soutěži DL se před písemným vyplněním listu rozhodčího nepovoluje. V soutěžích pohárů naopak rozhodčí konzultovat budou. Nemusí nutně naleznout konsensus, ale budou se jej snažit dosáhnout.

5.2. Rozbor debaty

Každý rozhodčí musí být po skončení debaty připraven na základě svých záznamů zdůvodnit, kdo a proč debatu vyhrál. Všichni rozhodčí si povinně vedou grafický záznam debaty.